דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב אי אמר עירבו לי בזה אמאי לא אמר כלום אמר רב פפא אפילו תימא תחילת היום קונה עירוב *בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא: **מתני'** *מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו נכרים מן המזרח עירובי למערב, מן המערב עירובי למזרח, אם באו *לכאן ולכאן למקום שארצה אלך, לא באו-לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי. אם בא חכם מן המזרח עירובי למזרח, מן המערב עירובי למערב, בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי. רבי יהודה אומר: אם היה אחד מהן רבו הולך אצל רבו ואם היו שניהן רבותיו למקום שירצה ילך: **גמ'** כי אתא רבי יצחק תני איפכא בולה מתניתין, קשיא נכרים אנכרים קשיא חכם אחכם: נכרים אנכרים לא קשיא הא בפרהגבנא *הא *במרי דמתא חכם אחכם לא קשיא הא במותיב פירקי הא במקרי שמע: ר' יהודה אומר אם היה אחד מהן וכו': ורבנן, זימנין דניחא ליה בחבריה טפי מרביה. אמר רב ליתא למתניתין מדתני איו *דתני איו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא-אם (כן) בא חכם למזרח עירובו למזרח, ואם בא חכם למערב עירובו למערב, אבל לכאן ולכאן לא. מאי שנא לכאן ולכאן דלא *דאין ברירה, למזרח למערב נמי אין ברירה? אמר רבי יוחנן, וכבר בא חכם. אדרבה ליתא לדאיו ממתניתין? לא סלקא דעתך דהא שמעינן ליה לרבי יהודה דלית ליה ברירה *דתנן *הלוקח יין מבין הכותים

אומר

דאי אמרת תחילת היום. של שבת קונה עירוב דהיינו סוף בין השמשות קונה עירוב אמאי לא אמר כלום: **מתני'** **מתנה אדם על עירובו.** מניח אדם שני עירובין אחד לסוף אלפים למזרח ביתו ואחד לסוף אלפים אמה למערב ביתו: **ואומר אם באו נכרים מן המזרח.** וצריך אני לברוח מפניהם יקנה לי עירובי שבמערב ויהיו לי במערב ביתי ד' אלפים אמה אע"ג דלא אתו עד למחר אמרינן יש ברירה דבין השמשות קנה לו עירובו דאידך גיסא: **הריני כבני עירי.** אלפים מעירי לכל רוח ואין צריך להשתכר כאן ולהפסיד כאן: **בא חכם למזרח.** חוץ לתחום עירי ורוצה אני ללמוד תורה מפיו ועכשיו איני יודע לאיזה צד יבא ולמחר אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן על ידי עירוב: **רבי יהודה אומר.** אם באו לכאן ולכאן ואחד מהן רבו ילך אצל רבו ולא אצל חכם דקים לן בגוויה דבשעת קניית עירוב דעתיה למקני ליה ההוא עירוב דלצד רבו ומיהו איהו הוא דלא ידע לאיזה מן הצדדין יבא והשתא דידע, להתם ליזיל: **גמ'** **תני איפכא.** איידי מתניתא בידיה דתני איפכא בורח מן החכם ומתנה אם בא חכם למזרח עירובו למערב כו' ולגבי נכרים תני דלהוא לצד דליתו נכרי' לקני עירוביה: **פרהגבני.** גבאי המס ובורח מפניהם: **מרי דמתא.** צריך הוא לפייס או לצעוק: **מותיב פירקי.** לדרוש ברבים דעת האדם לילך ולשמוע: **מקרי שמע.** כלומר מלמדי תינוקות להתפלל ~~ומתניתין דר' יצחק~~ בדאתו בי תרי חד להאי גיסא וחד להאי גיסא ומתני' אדמותיב פירקי קאי והכי קאמר בא מותיב פירקי למזרח או בא לכאן ולכאן דתרווייהו מותיבי פירקי למקום שארצה אלך ולכשיתברר לו למחר אמרינן הוברר הדבר דבשעת קניית עירוב דעתיה אההוא חכם הוה ודר' יצחק קאי אמקרי שמע והכי קאמר בא 'מקרי שמע' למזרח עירובי אדמותיב פירקי למערב, בא 'מקרי שמע' למערב עירובי אדמותיב פירקי למזרח, בא לכאן ולכאן תרוויהו מותיבי פירקי או שניהן שוין למקום שארצה אלך. כך שמעתי: **ורבנן.** דפליגי אדר' יהודה דאפילו אחד מהן רבו ילך לאיזה שירצה: **דזמנין דניחא ליה לאיניש בחבריה טפי מרביה.** וי"ל ברירה אף כאן: **ליתא למתני'.** דקתני לר' יהודה היו שניהן רבותיו למקום שירצה ילך אלמא אית ליה לר' יהודה ברירה דהא עירוב מאתמול קנה ואיהו השתא הוא דקא בריר ליה ואמרינן הוברר הדבר דמאתמול נמי דעתיה להאי הוה: **ליתא למתניתין.** אינה עיקר מדתני איו הואיל ואשכחן מתני' דתני איו דלאו הכי הוא: **איו.** שם חכם: **על שני דברים.** לומר בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך דאין ברירה אלא על אחד ואינו יודע להיכן יבא יכול להתנות ולומר בא חכם למזרח כו': **מאי שנא לכאן ולכאן.** דתלה עצמו לומר "באיזה שארצה אלך" דלא שרי רבי יהודה: **דאין ברירה.** דכי בריר למחר אמרינן שמא אתמול כי קנה עירוב לאו דעתיה אהך הוה אלא אאידך: **מזרח ומערב נמי.** בשלא בא אלא אחד וקא סלקא דעתך השתא דבין השמשות עדיין לא בא חכם למזרח שעדיין היה רחוק מן העירוב ששה אלפים פחות שתי אמות ומשחשיכה הלך אלפים ונכנס לתוך ארבעה אלפים של עיר וזה שהניח עירובו ותלה בדעת החכם ואמר אם יבוא למזרח עירובי למזרח ואם לא יבא לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי ולא יהא עירוב ולמחר שמע שבא למזרח מי יאמר דבשעת קניית עירוב היה דעת החכם ליכנס לתוך ד' אלפים של עיר דילמא לא היה בדעתו לזו ולא קנה עירובו של זה ור' יהודה קאמר דקני דאמרינן הוברר הדבר דסופו הוכיח שבין השמשות היה דעתו לכאן: **א"ר יוחנן וכבר בא חכם.** מתניתין בהכי עסקינן שבא חכם כבר קודם בין השמשות אבל זה לא היה יודע להיכן בא-או-אם בא או לא, ולמחר כשנשמע לו, גלויי מילתא בעלמא הוא ואיגלאי מילתא דההוא עירוב קנה ואין זו סמך על ברירת ספק אלא קנייה ודאית שהרי אמר "לצד החכם יקנה לי העירוב" והחכם כבר בא קודם קניית העירוב ,וקנה: **אדרבה ליתא לדאיו.** דמתניתין עיקר והאי ברייתא היא: **לא סלקא דעתך.** לאפוקי להאי דאיו: **הלוקח יין מבין הכותים.** קודם שגזרו על יינם כדמפרש בשחיטת חולין וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפריש לתוכן תרומה ומעשר:

אומר

דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב. ואם תאמר נימא משום דמספיקא לא פקע טבל ומספיקא לא נחתא תרומה כדאמר לעיל ואור"י דלא דמי דודאי כי אמר היום חול ולמחר קדש מקפיד שלא תחול על העירוב *קדושת היום אבל הכא רוצה הוא שתחול עליו שם תרומה מיד אם היה יכול ואינו אומר לכשתחשך אלא שתלא נגין מתורת טבול יום: **ואם** היו שניהן רבותיו. אצטריך לאשמועינן אפילו אחד רבו מובהק: **לא** ס"ד דשמעינן ליה לר' יהודה דלית ליה ברירה דתנן כו'. ואם תאמר אכתי ליתא לדאיו ולההיא דהלוקח מקמי מתניתין דהכא ומתני' דמי שאחזו (גיטין דף עג.) דמה היא באותן הימים דדייקינן מינה בריש כל הגט (שם דף כה:) דאית ליה לרבי יהודה ברירה ומקמי ברייתא דמרובה (ב"ק דף סט.) דקאמר רבי יהודה שחרית אומר בעל הבית כל מה שילקטו כו' דבכל הני אית ליה לרבי יהודה ברירה ויש לומר דרב מחלק בין תולה בדעת אחרים בין תולה בדעת עצמו כמו שמחלק אביי בריש כל הגט וההיא דגיטין ודמרובה הוי תולה בדעת אחרים והתם אית ליה ברירה אבל תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה והכי קאמר דליתא למתניתין דקתני דאית לרבי יהודה ברירה אפילו בתולה בדעת עצמו מקמי דאיו ומקמי ההיא דהלוקח ואי דפריך אההיא דאיו מאי שנא דלכאן ולכאן דאין ברירה לא לרב פריך דלדידיה דמחלק בין תולה בדעת עצמו בין תולה בדעת אחרים אתי שפיר אלא למי שאינו מחלק פריך ור' יוחנן דמשני וכבר בא חכם נמי אין מחלק ולדידיה ודאי ליתא לדאיו(א)מקמי כל הנהו ומיהו קשה דבסוף ביצה (דף לז:) גבי ב' שלקחו בהמה וחבית בשותפות מדקדק דרבי יוחנן לית ליה ברירה מדמפרש מלתיה דאיו והא ע"כ לרבי יוחנן ליתא לדאיו כדפי' וי"ל דודאי הוה מצי לשנויי הכי אלא ניחא ליה לשנויי לעולם לא תיפוך אי נמי כהי דלר' יוחנן ליתא לדאיו דאמר דלר' יהודה אין ברירה מכל מקום מוכח שפיר דר' יוחנן לית ליה ברירה מדמשני ליה אבל קשה דאפילו בתולה בדעת אחרים כמי שמעינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתנן בשקלים ומייתי לה בהוציאו לו (יומא דף נה.) דקאמר ר' יהודה לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות ומפרש התם טעמא משום חטאת שמתו בעליה ומשום דלית ליה ברירה כדמוכח בההיא דאיו והשתא הא לר' יוחנן ליתא לדאיו ולרב אית ליה ברירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים וי"ל דהא דאית ליה ברירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים ה"מ כשמתנה אבל בלא תנאי אינו מועיל: **דתנן** הלוקח יין מבין הכותים. דתניא גרסינן דבמשנה בדמאי פ"ז (משנה ד) ליכא אלא מלתיה דר"מ לחוד ואע"ג דר' מאיר גזר על יינן כדאמר פ"ק דחולין (דף ו:) זאת נשנית קודם גזירה ואף על גב דרבי יוסי ור"ש סבירא להו כותים גירי אריות הם כדאמר במנחות פרק ר' ישמעאל (דף סו.) תורמין משל נכרים על של כותים מ"מ כיון דפרשי מע"ז הם טפי משאר אומות ומחזיקים בתורה שבכתב ולא היו עובדין אלהיהם כמו שעשו בבית ראשון לא גזרו על יינן ואע"ג שגזרו על פתן כמו לרבי מאיר קודם גזירה שהיה פתן אסור ויינן מותר אי נמי הכא איירי כשטיהר ישראל יינו של כותי:

שני

פא א מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה ג סמג עשין א:

נ"ל קדושה

פב ב מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תיג :

[לקמן לח:]

[גי' ירושלמי ומתנה שכמשמעות מכאן ומכאן]

[עי' תוס' לקמן מב. ד"ה אין]

ביצה לז. חולין יד: [יומא נו:]

[לקמן עה: חולין קי: ב"ב כו:]

ב"ק כה: תוספתא דמאי פ"ו סוכה כג: יומא נה: מעילה כב. חולין יד. גיטין כה:

[נ"ל דתניא פי' תוס']

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לא ס"ד וכו' ודאי ליתא לדאיו ולהסיא דהלוקח מקמי כו':

◆

גליון הש"ס

גמ' בא כמרי דמתא. עי' לקמן דף סב ע"א תוד"ה אין מערבין:

◆

רבינו חננאל

טבל טבול לתרומת מעשר היה ואין מערבין בטבל לפיכך לא אמר כלום . דאי ס"ד תחלת היום והוא תחלת לילי שבת הוא דקונה עירוב כיון שהעריב שמש נתקן הטבל אמאי אין עירובו עירוב . רב פפא אמר אפי' תימא תחלת היום קונה עירוב בעינן סעודה הראויה לו מבעוד יום וליכא דכל היום טבל היה: מתני' מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו גוים למזרח עירובי (למזרח) [למערב] למערב וכו' כי אתא רב יצחק מתני איפכא אם באו גוים מן המזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב ואמרינן קשיא גוים אגוים כלומר מתני' [תנן] באו מן המזרח ובורח מהן למערב (ורישא) [ובריתא] באו מן המזרח והולך עליהם ופרקינן לא קשיא מתני' *) בפרהגבנאי פי' אנשים הפורדין כגון דגרסי' (בכ"ק קי"ז) בהאי שותה קם חד מסרה לפרהגבאנא דמלכא ובורח מהן מן המזרח למערב . והא דקתני ר' יצחק למרי מתא והולך אליו להקביל פניו ולהתקרב לו . וכן בא חכם למזרח במותיב פירקיה . פי' דרשן הוא בא לשמוע דברי תורה והא דקתני ר' יצחק בא חכם למזרח עירובי (למזרח) למערב במקרי שמע . חזן שמתרחק ממנו מפני שאינו צריך לו ומפורש כך בתלמוד א"י באו גוים מן המזרח עירובי למערב אית תנאי תנן במזרח באילן מקסיוום מאן דמר במערב באילן רומאי . בא חכם מן המזרח עירובי במזרח אית תנאי תנן במערב . כאן דמר במזרח באילן חכימיא . מ"ד במערב ברגיל : פיסקא ר' יהודה אומר אם היה אחד (מעין) [מהן] רבו ילך אצל רבו ואם היו שניהם רבותיו ילך למקום שירצה כיון שילך לאחד מהן נתברר כי על זה היה עירובו מאתמול אלמא אית ליה ברירה אמר רב ליתא למתני' מדתני איו דברי ר' יהודה לכאן ולכאן דלא דאין ברירה . אלא אם בא חכם במזרח עירובי במזרח למערב עירובי למערב (או) כר' יוחנן דאמר וכבר בא חכם ונתברר כי על דבר ברור עירב . ואמרינן ואמאי לא דחינן דברי איו דאמר לית ליה ברירה לר' יהודה (ומוקמינן) [מקמיה] מתניתין דפריש אית ליה לר' יהודה ברירה ודחינן הכי לא ס"ד דהא איכא מתניתא אחריתי

---

*) עיין ערוך ערך פרסגבן

נושא

המניח ב' עירובין - א' לסוף אלפים מזרח וא' לסוף אלפים מזרח ומתנה

מתנה

נכרים/חכם

ר' יהודה - סימן

נושא

ברירה

1) בפסעות

2) בקינים

3) בתלול